

KS. STANISŁAW DYK

GŁOSZENIE KERYGMATU O ZESŁANIU DUCHA ŚWIĘTEGO (Dz 2, 1-11) W POLSKIM PRZEPOWIADANIU POSOBOROWYM

Przepowiadanie o Duchu Świętym jest rzeczą wyjątkowej wagi. Tylko Duch Święty może bowiem odrodzić Kościół i uczynić zeń prawdziwą wspólnotę chrześcijan przenikniętą wiarą, nadzieją i miłością, wspólnotę, która świadectwem swego życia będzie przyciągała nowych członków¹. Ważne jest zatem budowanie wśród chrześcijan wiary i poznania Ducha Świętego, aby mogli doświadczyć całego duchowego bogactwa, jakie wnosi On w życie człowieka. Temu celowi powinna służyć przede wszystkim homilia pneumatologiczna. Według nauki Soboru Watykańskiego II przepowiadanie homilijne powinno opierać się na „tekstach świętych”², czyli przede wszystkim na biblijnych czytaniach mszalnych. Bogatym źródłem poznania tajemnicy Ducha Świętego jest perykopa Dz 2, 1-11. Celem niniejszego opracowania będzie ocena tego, w jaki sposób kerygmat o zesłaniu Ducha Świętego znalazł miejsce w treści posoborowego przepowiadania polskiego. Krytycznej analizie zostaną poddane homilie, dla których źródłem był tekst Dz 2, 1-11 stanowiący w lekcjonarzu mszalnym pierwsze czytanie z Niedzieli Zesłania Ducha Świętego (Msza w dzień, Rok A, B, C)³. Przedmiotem badań

Ks. dr STANISŁAW DYK – asystent Katedry Homiletyki w Instytucie Homiletyczno-Liturgicznym KUL; adres do korespondencji: ul. Radziszewskiego 7, 20-039 Lublin; e-mail: stan.dyk@wp.pl

¹ *Pełna jest Ziemia Twego Ducha Panie. Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*. Katowice 1997 s. 92 n.

² KL 35,2; 52; KO 24.

³ W czytaniach mszalnych z Niedzieli Zesłania Ducha Świętego (Rok A, B, C) perykopie Dz 2, 1-11 towarzyszy tekst św. Pawła o nadprzyrodzonych darach Ducha i Kościele jako ciele Chrystusa (1 Kor 12, 3b-7.12-13), Ps 4 oraz Ewangelia według św. Jana, w której mowa jest o ukazaniu się Jezusa uczniom w dniu zmartwychwstania i obdarzeniu ich tchnieniem Ducha Świętego (J 20, 19-23).

będą homilie opublikowane w czasopismach homiletycznych oraz wybranych zbiorach homilii, które ukazały się po 1972 r. Od tego czasu bowiem homilia stała się w Polsce obowiązującą formą przepowiadania mszalnego.

I. KERYGMAT O ZESŁANIU DUCHA ŚWIĘTEGO

Perykopa Dz 2, 1-11 stanowi fragment większej całości, jaką jest starannie skomponowany przez Łukasza drugi rozdział księgi Dziejów. Analiza literacka i egzegetyczna Dz 2 wskazuje, że autor powiązał tu ze sobą trzy ważne wątki teologiczne: Duch Święty – słowo apostolskiego kerygmatu – wspólnota Kościoła. Na pierwsze miejsce wysuwa się tu jednak głęboka teologia Ducha Świętego.

Chociaż w treści omawianej perykopy znajdują echo jeszcze starotestamentalne koncepcje dotyczące istoty Ducha, to z łatwością można zauważyć, że według Łukasza Duch Święty jest Osobą posłaną od Ojca przez Jezusa Chrystusa⁴ Jest On całkowicie darmowym, Bożym darem⁵ Jest spełnieniem obietnic Jahwe danych ludowi Izraela⁶ Jego przyście inauguruje czasy eschatologiczne⁷ Jest początkiem ewangelizacyjnej misji Kościoła. Duch Święty, który był obecny w całym życiu i działalności Jezusa, od dnia Pięćdziesiątnicy żyje we wspólnocie chrześcijan, aby wprowadzać w historię świata zbawcze dzieło Pana. Duch Święty pomaga wierzącym zrozumieć Boską godność, słowa i paschalne misterium Jezusa⁸ Prowadzi Kościół w ewangelizowaniu wszystkich narodów⁹ Pomaga głosić Ewangelię w każ-

⁴ J. Kremer. *Pfingsbericht und Pfingstgeschehen. Eine exegetische Untersuchung zur Apg 2,1-13*. „Stuttgarter Bibelstudien” 63-64:1973 s. 222 n.; J. Kudasiwicz. *Rola Ducha Świętego w dziejach zbawienia*. W: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*. T. 6. Red. L. Stachowiak, R. Rubinkiewicz Lublin 1983 s. 62.

⁵ E. Dąbrowski. *Dzieje Apostolskie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*. Poznań 1961 s. 192; J. K. Pytel. *Duch Święty darem Ojca i źródłem apostolskiej aktywności*. „Poznańskie Studia Teologiczne” 4:1983 s. 69-72.

⁶ S. Virgulin. *Il messia e lo Spirito del Signore (Is 11,1-9; 42,1-4)*. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 42-54; L. Stachowiak. *Duch Boży*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 4. Lublin 1985 s. 280.

⁷ A. Jankowski. *Duch Dokonawca. Duch Święty u kresu dzieła zbawienia według Nowego Testamentu*. W: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski. *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*. Katowice 1997 s. 64-67; W. Harrington. *Teologia biblijna*. Warszawa 1977 s. 211.

⁸ B. Papa. *L'effusione dello spirito e pentecoste*. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 148.

⁹ J. Guillet. *Le Saint Esprit dans les évangiles synoptiques*. W: *Dictionnaire de la Bible. Supplément*. T. 11 fasc. 60 s. 187; S. A. Panimolle. *Lo spirito, guida della chiesa*. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 192-201.

dej kulturze i każdemu człowiekowi, zapewniając skuteczność apostołskim słowom. W proklamowaniu Dobrej Nowiny daje odwagę, gorliwość, wymowę i mądrość. Tym, na których zstępuje, ukazuje swoją obecność poprzez charyzmatyczne dary glosolalii i prorocstwa¹⁰ Przyczynia się do jedności wiary i przewycięzania podziałów¹¹ Jest Nowym Prawem wypisanym w sercach ludzi. Uświęca i oczyszcza wierzących, umacniając ich synowską relację z Bogiem. Duch Święty jest wolny i nieskrępowany w swoim działaniu. W jedności z Ojcem i Synem nieustannie, w kolejnych etapach historii zbawienia prowadzi Kościół ku Paruzji.

II. ZGODNOŚĆ TREŚCI HOMILII Z PRZESŁANIEM PIĘCDZIESIĄTNICY

Biorąc pod uwagę problematykę Ducha Świętego zawartą w perykopie Dz 2, 1-11, trzeba stwierdzić, że temat ten został podjęty dosyć szeroko w polskim przepowiadaniu homilijnym. Większość autorów homilii trafnie odczytała Łukaszczy kerygmat o działaniu Ducha Świętego w Kościele. Komentując opis wydarzenia Pięćdziesiątnicy, często dostrzega się analogię między zawarciem przymierza na Synaju a zesłaniem Ducha Świętego¹² W ten sposób Duch Święty staje się Nowym Prawem wypisanym w sercu człowieka. Jest to Prawo, które wyzwala i przemienia. Słusznie mówi się także, że zesłanie Ducha Świętego było początkiem ery Nowego Przymierza, w której Duch będzie na trwałe obecny w Kościele i będzie prowadził Nowy Lud Boży do zbawienia¹³ Wraz z dniem Pięćdziesiątnicy rozpoczęła się realizacja czasów eschatologicznych: „Od tego dnia zapowiedziane przez Chrystusa Królestwo zostaje otwarte dla tych, którzy w Niego wierzą. Przez swoje przyjście, które ciągle trwa, Duch Święty pozwala wejść światu w «czasy ostateczne», w czas Kościoła, Królestwo już odziedziczone, ale jeszcze nie spełnione”¹⁴ W ten

¹⁰ M. Wolniewicz. *W kręgu Nowego Przymierza*. Poznań 1985 s. 213; M. Dumais. *Ministères, charismes et Esprit dans l'œuvre de Luc*. „Eglise et théologie” 9:1978 s. 413-453.

¹¹ J. Kudasiwicz. *Matka Odkupiciela*. Kielce 1996 s. 256 n.

¹² S. Czerwik. *Duch Święty ciągle zstępuje i odnawia ziemię (homilia katechizmowa)*. „Współczesna Ambona” (odtąd: WA) 24:1996 z. 2 s. 69-73; D. Ziemoń. *Czas zbawienia. Rok liturgiczny A*. Katowice 1992 s. 129-132; Cz. Kudroń. *Bliżej nieba. Rozważania liturgiczne na dni świąteczne*. Warszawa 1973 s. 87.

¹³ W. Wilk. *Uroczystość Zesłania Ducha Świętego*. WA 13:1985 z. 2 s. 77; S. Bielecki. *Duch Święty – Dawca życia*. WA 14:1986 z. 2 s. 57.

¹⁴ H. Jeziorski. *Zesłanie, które ciągle trwa*. „Biblioteka Kaznodziejska” (odtąd: BK) 138:1997 z. 3-4 s. 182 n.

sposób eschatologia wkracza w historię. Spełniają się zapowiedzi Pisma i obietnice Jezusa dane uczniom. Przedstawiając sposób działania Ducha, wielu autorów odwołuje się do symboli wiatru i ognia obecnych w opowiadaniu o dniu Pięćdziesiątnicy¹⁵ Analizując biblijne znaczenie wiatru i ognia, sugeruje się, że działanie Ducha ma charakter zbawczy, oczyszczający i uświęcający.

Na uwagę zasługuje również podkreślenie pochodzenia Ducha Świętego od Boga („z nieba” – Dz 2, 2)¹⁶ Nie został pominięty fakt, że Duch Święty jest darem zarówno Ojca, jak i Syna. Podkreślona została także ścisła relacja, jaka istnieje między Jezusem a Duchem Świętym: „Słowo jest miejscem Ducha Świętego; Jezus jest źródłem (źródłem) Ducha Świętego. Im bardziej w Niego wzrastamy, tym realniej wzrastamy w Ducha Świętego, który łączy się z nami. Nie spotkamy się z Duchem Świętym, gdy odchodzimy od Syna, lecz kiedy łączymy się z Nim”¹⁷

Wielu autorów homilii zwraca także uwagę na fakt, że dzień Pięćdziesiątnicy był dniem narodzin Kościoła i jego objawienia się światu¹⁸ Odtąd kierowany przez Ducha Świętego Kościół nie przestanie rozszerzać się na cały świat¹⁹ Podstawą do takiego stwierdzenia jest m.in. otrzymany od Ducha Świętego dar mówienia w „językach obcych” Autorzy homilii dają najczęściej właściwą interpretację tego daru. Mówią, że jest to dany przez Ducha rodzaj prorockiego natchnienia. Mówienie w „językach obcych” uzdalnia do głoszenia Ewangelii ludziom wszystkich kultur i języków świata²⁰

¹⁵ J. Kudasiwicz. *Zesłanie Ducha Świętego*. WA 13:1985 z. 2 s. 81 n.; J. Nowak. *Duch, który nie daje spokoju*. WA 25:1997 z. 2 s. 71 n.; T. Rusiecki. *Nic bez pomocy Ducha Świętego*. WA 17:1989 z. 2 s. 47 n.; R. Krawczyk. *Weźmijcie Ducha Świętego*. WA 21:1993 z. 2 s. 72; M. Brzeziński. *Zamyślenia przy ołtarzu. Refleksje na temat tekstów ze Mszy św. (Cykl A)*. Warszawa 1975 s. 98 n.

¹⁶ Kudasiwicz. *Zesłanie Ducha Świętego* s. 81.

¹⁷ P. P. Ogórek. *Przy stole słowa Bożego. Cz. 1: Okres Bożego Narodzenia i Wielkanocy*. Warszawa 1989 s. 247.

¹⁸ M. Jaworski. *Budujemy Kościół Boży* WA 16:1988 z. 2 s. 61; K. Tabacki. *Działanie Ducha Świętego w Kościele*. BK 92:1974 z. 5 s. 257. „Dzień Zesłania Ducha Świętego to właśnie pierwszy dzień istnienia Kościoła na świecie, dzień narodzin Kościoła, widzialnego znaku przeznaczenia i zaproszenia wszystkich ludzi do «domu Ojca». Pierwszy dzień spełniania się skutków Chrystusowego zbawienia w życiu ludzi i w życiu świata. Dzień wyjścia Kościoła do świata” (M. Brzeziński. *Zamyślenia przy ołtarzu. Refleksje na temat tekstów ze Mszy św. (Cykl B)*. Warszawa 1975 s. 135 n.).

¹⁹ W. Basista. *Duch Święty – darem dla Kościoła i dla nas*. BK 94:1975 z. 3-4 s. 170; I. Folcik. *Narodziny Kościoła*. BK 122:1989 z. 3-4 s. 159 n.

²⁰ Krawczyk. *Weźmijcie Ducha Świętego* s. 72; S. Bielecki. *To nie lekcja geografii*. WA 25:1997 z. 2 s. 75-77; I. Oliwkowski. *Kościół mówi językiem Ducha Świętego*. BK 134:1995 z. 5-6 s. 267 n.; T. Żychiewicz. *Dom Ojca. Rok Mateusza, Marka, Łukasza*.

W ten sposób Duch Święty przyczynia się do zjednoczenia całego świata w przyjęciu i wyznawaniu tej samej wiary. Podkreśla się, że Duch Święty prowadzi Kościół i zawsze towarzyszy procesowi ewangelizacji²¹ Jest On ożywczą mocą Kościoła.

Zgodnie z kerygmatem zawartym w księdze Dziejów wielokrotnie w analizowanych homiliach pojawia się także stwierdzenie, iż jak Apostołom w dniu Zielonych Świąt, tak dziś chrześcijanom Duch Święty daje moc i odwagę w głoszeniu Dobrej Nowiny i dawaniu świadectwa Jezusowi²²

Trzeba zwrócić uwagę także na fakt, że wielu kaznodziejów mówi o działaniu Ducha, który daje wierzącym lepsze zrozumienie Ewangelii, osoby Jezusa i Jego zbawczej misji²³ W ten sposób w Kościele trwa wciąż ta sama Prawda, którą Jezus głosił swoim uczniom. Często przytacza się tu przykład Apostołów – prostych i niewykształconych ludzi, którzy przemawiali z wielką mądrością, znajomością Pisma i przekonaniem²⁴ Duch Święty umacnia wiarę człowieka, który nabiera pewności, że Jezus Chrystus zmartwychwstał i żyje jako Pan i Mesjasz. Niektórzy autorzy homilii słusznie zaznaczają, że chrześcijanie namaszczeni Duchem Świętym mogą naśladować postępowanie Jezusa²⁵ Tak działo się w pierwotnym Kościele i tak jest również i dziś. Duch Święty, którego noszą w sobie ludzie wierzący jest bowiem Duchem, który spoczywał na osobie Jezusa w czasie Jego zbawczej misji i zmartwychwstania.

Kraków 1983 s. 98-100; E. Szymonek. *Dom Ojca. Rok Mateusza, Marka, Łukasza*. Kraków 1983 s. 104 n.

²¹ W. Przybyś. „Największa jest miłość” (1 Kor 13,13). *Homilie na niedziele i święta. Rok A-B-C*. Kraków 1993 s. 405.

²² Kudasiewicz. *Zesłanie Ducha Świętego* s. 82; Bielecki. *Duch Święty – Dawca życia* s. 58; M. Kozera. *Miłość wpisana w historię człowieka*. WA 15:1987 z. 2 s. 100; J. Zawitkowski. *Niech Duch Boży odnowi oblicze tej Ziemi*. W: *Świętokrzyskie kazania radiowe*. T. 6. Red. J. Jachimczak. Kraków 1991 s. 106 n.

²³ S. Wronka. *Dotknięcie Ducha*. „Materiały Homiletyczne” (odtąd: MH) 164:1997 z. 5-6 s. 100; L. Jeżowski. *Otworzyć się na działanie Ducha Świętego*. MH 164:1997 z. 5-6 s. 103; W. Przybyś. „Największa jest miłość” (1 Kor 13,13). *Homilie na niedziele i święta. Rok A-B-C* s. 406; W. Osajca. *Duch Święty w sakramencie bierzmowania łączy nas ściśle z Kościołem*. BK 100:1978 z. 2 s. 70.

²⁴ „Nowa postawa Apostołów jest efektem działania Ducha Świętego, który nappełnił ich swoją mądrością i mocą [...] Doświadczyli [oni], że Jezus, który nauczał, czynił znaki, przebaczał, został ukrzyżowany i zmartwychwstał, jest Bogiem: «Jezus jest Panem». Dzięki darowi Ducha w szczególny sposób przeżyli istnienie Boga, który wskrzesza z martwych” (H. Witczyk. *Duch Święty budzi wiarę*. WA 12:1984 z. 3 s. 81).

²⁵ J. Sochoń. *Duch odwagi i czułości*. WA 15:1987 z. 2 s. 103 n.; Wronka. *Dotknięcie Ducha* s. 100.

Wiele razy w homiliach pojawia się stwierdzenie, że Duch Święty wprowadza w świat Jezusowe dzieło odkupienia. Duch sprawia, że Jezus nadal działa w swoim Kościele, przynosząc zbawienie wszystkim, którzy zwracają się do Niego z wiarą²⁶ „Duch Święty sprawia, że odkupienie dokonane przez Jezusa Chrystusa staje się dla nas owocne i jest źródłem zbawienia”²⁷

Dzień Pięćdziesiątnicy jest, według autorów homilii, inauguracją wielkiego powrotu wszystkich narodów do jedności. Często nawiązuje się tu do starotestamentalnego opisu budowy wieży Babel. Pełna pychy budowa wieży Babel doprowadziła do pomieszania języków i rozproszenia narodów²⁸ Działanie Ducha Świętego natomiast przekracza wszelkie bariery dzielące ludzi i jednoczy ich ze sobą. Słusznie mówi się zatem, że bez pomocy Ducha nie można zbudować międzyludzkiej jedności ani w rodzinie, ani w Kościele, ani w świecie²⁹

Często mówi się, że działanie Ducha nie jest procesem zakończonym, lecz ciągle trwa³⁰ Duch Święty może stąpić na wierzących w każdej chwili, a szczególnie w momencie sprawowanej liturgii³¹ Podkreśla się, że okazją do doświadczenia mocy Ducha jest sprawowana Eucharystia. Wiele razy mówi się, że indywidualne zstąpienie Ducha na każdego chrześcijanina dokonuje się także w sakramentach chrztu i bierzmowania.

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że autorzy homilii ukazali przede wszystkim takie elementy Łukasowego kerygmatu jak: Duch Święty No-

²⁶ J. Szlaga. *Uwielbiony Jezus daje Swojego Ducha*. WA 18:1990 z. 2 s. 75; J. Śliwański. *Duch Jezusa wprowadza nas w tajemnicę życia Bożego*. BK 88:1972 z. 4 s. 294; P. Skucha. *Niech zstąpi Duch Twój*. WA 19:1991 z. 2 s. 60; Z. Czerwiński. *Narodziny Kościoła*. BK 122:1989 z. 3-4 s. 157.

²⁷ J. Piątek. *Duch Święty i Jego rola w Kościele*. WA 18:1990 z. 2 s. 76.

²⁸ H. Sławiński. *Dar jedności*. WA 21 1993 z. 2 s. 74; J. Szlaga. *Duch niesie życie*. WA 25:1997 z. 2 s. 74; J. Kaczmarek. *Być razem*. WA 22:1994 z. 2 s. 38 n.; H. Markwica. *Aby świat był lepszy*. BK 92:1974 z. 5 s. 261; J. Tokarski. *Niech zstąpi Duch Twój*. BK 110:1983 z. 5 s. 281 n.; T. Jelonek. *Duch wspólnego dobra*. MH 127:1992 z. 5-6 s. 78 n.; T. Polak. *Medytacje niedzielne*. Warszawa 1995 s. 90.

²⁹ Z. Adamek. *Zjednoczeni w Duchu*. WA 22:1994 z. 2 s. 37 n.; S. Łątka. *Miłość i świętość w Kościele*. BK 100:1978 z. 3-4 s. 109; E. Wieczorek. *Duch Święty w ekonomii zbawienia*. BK 102:1979 z. 3 s. 133.

³⁰ „Obchodząc uroczystość Zesłania Ducha Św. nie tylko wspominamy wydarzenie należące do przeszłości, ale przeżywamy Jego aktualną obecność dzisiaj. Zstępuje On dzisiaj, aby przemieniać świat, aby uświęcać ludzi” (J. Marczewski. *Przyjdź Duchu Święty*. WA 20:1992 z. 2 s. 79).

³¹ M. Brzozowski. *Pełny człowiek, to człowiek napętniony Duchem Świętym*. BK 96:1976 z. 5 s. 280; Basista. *Duch Święty – darem dla Kościoła i dla nas* s. 171; S. Stefanek. „Weźmijcie Ducha Świętego” BK 128:1992 z. 5-6 s. 259; Piątek. *Duch Święty i Jego rola w Kościele* s. 77.

wym Prawem, uświęcające i oczyszczające działanie Ducha, zesłanie Ducha dniem narodzin Kościoła, rola Ducha w ewangelizacji i dawaniu świadectwa Jezusowi, jednocząca funkcja Ducha Świętego. Tematem wyraźnie preferowanym w polskim przepowiadaniu homilijnym, jeśli chodzi o komentarz do dzieła Łukasza, jest jednoczące i umacniające działanie Ducha Świętego.

III. POMINIĘCIA I ROZBIEŻNOŚCI MIĘDZY TREŚCIĄ HOMILII A ORĘDZIEM PENTEKOSTALNYM

Trzeba stwierdzić najpierw, że zbyt mało podkreślony został element powiązania Ducha Świętego z modlitwą. Tylko w kilku homiliach pojawia się zachęta do wytrwałej modlitwy o dar Ducha Świętego³² Co prawda bardzo często wspomina się, że należy otworzyć się na dar Ducha i Jego natchnienia, lecz nie pokazuje się konkretnego sposobu tego „otwarcia się” Zapomina się o tym, że łączenie zesłania Ducha Świętego z modlitwą jest często powtarzającym się motywem w podwójnym dziele Łukasza³³ Taki sens ma przede wszystkim ukazany przez autora Dziejów pięćdziesięciodniowy czas oczekiwania na zesłanie Ducha (por. Łk 24, 52 n.; Dz 1, 12-14). Modlitwa o Ducha Świętego związana jest przede wszystkim z tym, że Duch Święty jest darmo danym darem, a na dar trzeba zawsze czekać. Nie podkreśla się także prawie w ogóle, że modlitwa w oczekiwaniu na dar Ducha ma być wytrwała, jednomyślna. Chodzi tu przede wszystkim o modlitwę wspólnotową. Modlitwne oczekiwanie powinno przebiegać w atmosferze jednomyślności, tzn. życzliwego nastawienia i braterstwa. Nikt nie powołuje się także wzór Jezusa, który modlił się przed otrzymanie Ducha w czasie chrztu w Jordanie (por. Łk 3, 21 n.).

Czasem wspomina się o tym, że Duch Święty jest darem Ojca i uwielbionego Jezusa, lecz nie rozwija się tematu szczególnej relacji, jaka łączyła Ducha Świętego z Jezusem w czasie Jego zbawczej misji i w chwili wywyższenia³⁴ Wspomina się jedynie, że zesłanie Ducha było przypieczętowaniem

³² „Przemiana Apostołów mogła się dokonać dzięki temu, że byli otwarci na działanie Ducha Św. Skupieni na modlitwie, potrafili przyjąć Jego Dar. Pozwolili na to, aby Duch Św. w nich zamieszkał i działał, pozwolili stać się narzędziem w ręku Boga. [...] Zesłanie Ducha przypomina nam, że Bóg jest zawsze darem dla człowieka. Trzeba ten Dar przyjąć, trzeba się poddać Jego natchnieniom, przetwarzającemu działaniu” (M a r c z e w s k i, *Przyjdź Duchu Święty* s. 78 n.).

³³ J. K u d a s i e w i c z. *Święty Łukasz jako pisarz i teolog*. W: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*. T. 2. Red. S. Łach, M. Filipiak, H. Langkammer. Lublin 1977 s. 215.

³⁴ H. L a n g k a m m e r. *Teologia Nowego Testamentu*. Cz. 1. Wrocław 1985 s. 172; M. W o l n i e w i c z. *W kręgu Nowego Przymierza* s. 207 n. F. G r y g l e w i c z. *Ewangelia według św. Łukasza. Wstęp – Przekład z oryginału – Komentarz*. Poznań- Warszawa 1974 s. 74.

męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa. Nie mówi się np. o tak ważnych wydarzeniach związanych z działaniem Ducha Świętego, jak wcielenie czy chrzest w Jordanie, który poprzedzały prorocką i mesjańską misję Jezusa. A przecież chrześcijanin może naśladować czyny Jezusa dzięki temu, że posiada Ducha, który umacniał i prowadził Jezusa ku spełnieniu woli Ojca. Zbyt mało mówi się także o związku Jezusa z Duchem po wniebowstąpieniu. Nie wspomina się prawie w ogóle, że po zakończeniu swej zbawczej misji Jezus wstąpił do nieba i stając się chwalebny Panem zdobył pełną możliwość rozporządzania Duchem jako całkowicie sobie przynależnym. Uwielbienie Jezusa było zatem koniecznym warunkiem zesłania Ducha na Apostołów³⁵

Większość autorów homilii mało mówi o osobowej naturze Ducha Świętego³⁶, a jeśli tak, to tylko w odniesieniu do Ewangelii według św. Jana. Nie nawiązuje się natomiast do tego, co Łukasz mówi o Duchu jako Osobie. Księga Dziejów jest wielkim świadectwem o działaniu Ducha jako aktywnego i osobowego podmiotu³⁷. Nie ma również prawie w ogóle mowy o osobowej relacji między chrześcijaninem a Duchem Świętym.

Trzeba dodać również, że w treści analizowanych homilii trudno odnaleźć zachętę i stwierdzenie, że namaszczenie Duchem Świętym nie jest doświadczeniem jednorazowym, lecz powinno być odnawiane. Przyjęcie Ducha Świętego zostało przez autorów homilii niejako „zaszeregowane” jedynie do sprawowania sakramentów³⁸. Tymczasem księga Dziejów przedstawia sytuacje, kiedy Bóg udziela Ducha nawet przed przyjęciem chrztu (por. Dz 10, 44-48). Duch Święty jest nieskrępowany w swym działaniu i przychodzi często w sposób niespodziewany i nieoczekiwany.

Nie wspomina się także o darach Ducha, jakie towarzyszyły zesłaniu Ducha, tzn. o glosolalii i prorocत्वie (por. Dz 2, 4.14.17-18; 10, 46; 19, 6). Mó-

³⁵ R. Cabié. *La Pentecôte. L'évolution de la cinquante pascale au cours des cinq premiers siècles*. Tournai 1965 s. 83.

³⁶ Wyjątkami mogą tu być homilie, których autorami są J. Zięba (*Wszyscy zostali napojeni jednym Duchem*. BK 130:1993 z. 3-4 s. 192), W. Świerżawski (*Pan jest dla nas. Homilie*. T. 1. Kraków 1985 s. 249 n.) czy R. Pindel (*Działanie Ducha Świętego*. MH 142:1994 z. 5-6 s. 65-67).

³⁷ A. George. *L'Esprit Saint dans l'œuvre de Luc*. „Revue biblique” 87:1978 s. 529; H. Ordon. *Duch Święty w Nowym Testamencie jako moc i osoba*. W: *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*. T. 7. Red. L. Stachowiak, R. Rubinkiewicz. Lublin 1985 s. 85-88; G. Haya-Prats. *L'Esprit force de l'Église. Sa nature et son activité d'après les Actes des Apôtres*. Paris 1975 s. 82-90; H. Haag. *Dizionario biblico*. Torino 1960 s. 967 n.

³⁸ Spośród autorów analizowanych homilii tylko Cz. Kudroń (*Bliżej nieba. Rozważania liturgiczne na dni świąteczne*. Warszawa 1973 s. 87) wspomina o tym, że Bóg udziela Ducha Świętego wtedy, kiedy chce. Bóg posyła Ducha często w sposób niespodziewany i zaskakujący.

wiąc o darze języków, słusznie wspomina się o zdolności do głoszenia Ewangelii we wszystkich językach świata. Dar „języków obcych” przedstawiony przez Łukasza w Dz 2, 4 związany jest bowiem z procesem głoszenia słowa Bożego. Wydaje się, że Dzieje Apostolskie dostarczają także informacji na temat daru języków o charakterze natchnionej modlitwy typu Pawłowego (por. 1 Kor 12-14), który towarzyszy procesowi ewangelizacji (por. Dz 10, 34-48; 19, 1-7)³⁹ Autorzy homilii nie mówią jednak prawie nic o tym darze Ducha, który dziś staje się doświadczeniem wielu chrześcijan, głównie członków ruchu odnowy w Duchu Świętym. Niektórzy kaznodzieje uważają nawet dar glosolalii za niepotrzebny i należący już do przeszłości Kościoła⁴⁰ Nie mówi się także nic o darze prorocstwa, który towarzyszył zesłaniu Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy. Minimalne wzmianki można było spotkać jedynie na temat prorockiego charakteru głoszonego słowa. Nie można zapominać, że według Łukasza prorocstwo to dar charakterystyczny dla czasów epoki mesjańskiej i dostępny wszystkim wierzącym (por. Dz 2, 17). Chrześcijanin obdarzony tym darem ma odczytywać Boże plany dotyczące historii zbawienia.

Przede wszystkim widać wyraźnie, że większość autorów homilii nie uwzględnia biblijnego kontekstu Dz 2. Chodzi tu zarówno o kontekst bliższy, jak i o rozszerzenie rozważań homilijnych na całe podwójne dzieło Łukasza. Nie pozwala to na pełne odkrycie Łukaszowej myśli, że Duch Święty przychodzi jako owoc modlitwy i inspirowanie do głoszenia słowa. „Księga Dziejów Apostolskich (2, 1-41) [...] uwydatnia, jak skuteczność apostolskiego przepowiadania bierze swój początek od Ducha Świętego”⁴¹ Słowo natchnione przez Ducha prowadzi do wiary i nawrócenia (w. 37-41) oraz przyczynia się do powstania wspólnoty Kościoła (w. 42-47).

W polskim przepowiadaniu posoborowym można znaleźć także wiele rozbieżności między Łukaszowym orędziem o Duchu Świętym a treścią homilii. Czasem rozumie się działanie Ducha Świętego w kategoriach nie tyle biblijnych, co jedynie psychologicznych, takich jak: „odczytanie prawdy o sobie, swojej życiowej misji”, „systematyczne doskonalenie się”, „uwolnienie się od wszelkich zniewoleń, od małości, zastraszenia, braku wiary w siebie”, pozytywne patrzenie na otaczający świat, „widzenie sensu zdarzeń”, „ostrość

³⁹ W. Cyran. *Rola Ducha Świętego w dziele ewangelizacji (na podstawie Dz 10,44-48)*. „Częstochowskie Studia Teologiczne” 21-22:1993/1994 s. 21 n.

⁴⁰ A. Skowronek. *Ojciec dokonuje swego dzieła w Duchu Świętym*. BK 90:1973 z. 5 s. 260 n.

⁴¹ *Pełna jest Ziemia Twego Ducha Panie* s. 90.

widzenia rozumu”⁴² W niektórych kazaniach kładzie się akcent tylko na pociechę i nadzieję, jaką daje Bóg w chwilach życiowych niepowodzeń⁴³

Często Duchowi Świętemu przypisywane są przede wszystkim społeczne przemiany współczesnego świata. Chyba niezbyt trafnym zestawieniem z orędziem zawartym w drugim rozdziale księgi *Dziejów* jest podkreślanie, że znakiem obecności Ducha Świętego w dziejach świata są dziś przede wszystkim takie zjawiska jak: demokratyzacja życia, powszechne zapotrzebowanie typu światopoglądowego czy potrzeba autentyzmu⁴⁴ Umniejszaniem Łukaszczej teologii wydaje się określanie owoców działania Ducha Świętego tylko w kategoriach przemian społeczno-politycznych z ostatnich lat⁴⁵ Dziwne wydają się również słowa jednego z autorów homilii, który przypisuje Duchowi Świętemu przede wszystkim ekonomiczny, techniczny i społeczny rozwój świata⁴⁶

Błędem jest także jakościowe rozróżnianie zesłania Ducha Świętego opisanego przez Jana i przez Łukasza. Mówi się np., że Jezus spełnia obietnicę zesłania Ducha „po części już w pierwszy wieczór po swoim zmartwychwstaniu, spełnia ją w całej rozciągłości w dzień Zielonych Świąt. [...] Jak widać, już w dzień Wielkanocy otrzymują Apostołowie całe zasadnicze wyposażenie do tego, by byli świadkami Jezusa i kontynuatorami Jego misji na ziemi. Nie otrzymują natomiast odwagi, zapału i wewnętrznej pomocy w prowadzeniu tego dzieła. Na te dary kazano im jeszcze poczekać (por. Łk 24, 49; Dz 1, 4-8). Przynieść je miał dopiero dzień Pięćdziesiątnicy”⁴⁷ Nie można mówić o tym, że przedstawione przez Jana zesłanie Ducha Świętego na Apostołów w dniu zmartwychwstania Jezusa nie dawało im jeszcze odwagi i zapału w głoszeniu Ewangelii, więc zostało niejako „uzupełnione” w dniu Pięćdziesiątnicy. Księga *Dziejów* nie jest bowiem kontynuacją Ewan-

⁴² M. Rusiecki. *Doświadczenie fascynującej wielkości*. WA 18:1990 z. 2 s. 80 n.

⁴³ J. Klinkowski. *Wspólnota miłości dziełem Ducha Świętego*. WA 24:1996 z. 2 s. 76-79.

⁴⁴ J. Król. *Duch Pański odnawia oblicze naszej ziemi*. WA 12:1984 z. 3 s. 83 n.

⁴⁵ „To Duch Święty sprawił, że ludzie się zjednoczyli, że obrzydzili sobie to zniewolenie [komunizm], w którym trwali od 50 lat. I dokopali się prawdy o początkach II wojny światowej, o zbrodni katyńskiej i o innych sprawach, które przez tyle lat zniewalały Europę i świat” (S. Duda. *Wszyscy zostali napojeni jednym Duchem*. BK 130:1993 z. 3-4 s. 194).

⁴⁶ „[Duch Święty] oświeca rozum ludzki, daje specjalne dary – charyzmaty – uzdolnienia i zamiłowania, dzięki którym człowiek może skutecznie angażować się we wszechstronny ekonomiczny, techniczny i społeczny rozwój świata, spełniając tym samym wolę Ojca: «Czyńcie sobie ziemię poddaną» (Rdz 1, 28)” (B. Asista. *Duch Święty – darem dla Kościoła i dla nas* s. 171).

⁴⁷ S. Podgórski. *Słowa o słowie. Kazania radiowe. Rok „A”* Wrocław-Kraków 1994 s. 143, 145.

geli Janowej, lecz Łukaszowej, a Jan i Łukasz posługują się tutaj dwiema różnymi tradycjami⁴⁸ Autor księgi Dziejów, ukazując zesłania Ducha Świętego w pięćdziesiąt dni po zmartwychwstaniu Jezusa, chciał podkreślić m.in. różne wymiary aktywności Ducha oraz wagę modlitewnego oczekiwania na Jego dar, a nie różnicę co do intensywności otrzymania tego Daru.

Innym razem z kolei autorzy homilii odchodzą od głównego orędzia Łukaszowej perykopy poprzez niezbyt trafną interpretację takich symboli działania Ducha jak np. wiatr: „Wicher z nagła uderzył dom, tak, że zachwiało jego posadami. [...] Czyż bowiem nie jak wicher gwałtowny zdumiało ludzkość prawo miłości przyniesione przez Chrystusa, a nie słyszane nigdy dotąd w historii ludzkiej? I czyż nie wstrząsnęło ono starym światem i starymi jego strukturami prawnymi, w których obowiązywała zasada «oko za oko, ząb za ząb»? Jak niegdyś z wieczernika wicher, tak zawsze z Kościoła wychodzi miłość, stanowiąc coś w rodzaju sumienia świata”⁴⁹ Takie tłumaczenie odbiega od biblijnego znaczenia symbolu wiatru-tchnienia, który powinien być rozumiany przede wszystkim w sensie stwórczego i życiodajnego działania Boga. Podobnie też użyty przez Łukasza obraz ognia na określenie działania Ducha interpretowany jest często tylko jako „ogień miłości”, co redukuje biblijne znaczenie obrazu ognia⁵⁰ Również dar mówienia w „językach obcych” tłumaczony jest najczęściej jak dar porozumienia się z innymi, dar życia w miłości i zgodzie, język miłości⁵¹ Takie tłumaczenie jest jednak obce teologii Łukasza, który w tym miejscu mówi przede wszystkim o głoszeniu Dobrej Nowiny, łączącej narody w wyznawaniu tej samej wiary⁵², a nie o przemieniającej mocy Ducha, który prowadzi do miłości. Przepowiadanie tego typu jest przykładem powierzchownej

⁴⁸ M. A. Chevalier. „*Pentecôtes*” lucaniennes et „*pentecôtes*” johanniques. „*Recherches de science religieuse*” 69:1981 s. 301-313; E. Szymanek. *Zesłanie Ducha Świętego*. W: *Chrystus i Kościół. Wybrane teksty Nowego Testamentu*. Red. F. Gryglewicz. Lublin 1979 s. 99; M. Delcor. *La fête de la Pentecôte*. W: *Dictionnaire de la Bible. Supplément*. T 6 ??? s. 873-875; Cabié. *La Pentecôte. L'évolution de la cinquante pascalle au cours des cinq premiers siècles* s. 83-85; L. Goppelt. *Theologie des Neuen Testaments*. T. 1: *Jesu Wirken in Seiner theologischen Bedeutung*. Berlin 1977 s. 297 n.

⁴⁹ Brzeziński. *Zamyślenia przy ołtarzu. Refleksje na temat tekstów ze Mszy św. (Cykl A)* s. 99.

⁵⁰ Na przykład Wronka. *Dotknięcie Ducha* s. 100.

⁵¹ B. Papiernik. *Duch Święty naszą mocą*. BK 102:1979 z. 3 s. 134 n.; M. Kaszowski. *Niech zstąpi Duch Twój*. BK 108:1982 z. 3 s. 167; Brzeziński. *Zamyślenia przy ołtarzu. Refleksje na temat tekstów ze Mszy św. (Cykl A)* s. 99; S. Grzybek. *Z obfitości serca mówią usta. Homilie na Rok C*. Kraków 1988 s. 111 n.; Polak. *Medytacje niedzielne* s. 90.

⁵² Papa. *L'effusionne dello spirito e pentecoste* s. 147 n.; J. Potin. *La fête juive de la Pentecôte. Études des textes liturgiques*. Paris 1971 s. 311-313.

aktualizacji tekstu biblijnego⁵³ Traktowanie słowa Bożego jako li tylko osnowy do własnych fantazji zawsze zasługuje na krytyczną ocenę. W takim wypadku bowiem kaznodzieja zapomina, że przepowiadanie jest służbą słowu i nie może być nigdy podporządkowane osobistym koncepcjom i pomysłom wyprowadzanym z pojęć i doświadczeń religijnych⁵⁴

Dokonując krytycznej oceny analizowanych homilii, nie można nie zauważyć błędu peryferyzmu. Polega on na przeakcentowaniu marginalnych, a pominięciu najbardziej istotnych zagadnień biblijnego orędzia, przez co jego istota zostaje wypaczona i ukazana w niewłaściwym świetle. Błąd peryferyzmu polega na fragmentarycznym ujmowaniu orędzia wynikającego z tekstu komentowanej perykopy. Przykładem peryferyzmu są homilie, w których, wychodząc od wątku Wieczernika jako miejsca zesłania Ducha Świętego, mówi się np. o sakramencie Eucharystii⁵⁵ Innym razem, wychodząc od tematu jednoczącej roli Ducha Świętego, zaczyna się omawiać cechy cywilizacji miłości: prymat osoby nad rzeczą, etyki nad techniką, bycia nad posiadaniem, miłosierdzia nad sprawiedliwością⁵⁶ Zjawisko to można dostrzec także w homiliach, których autorzy nawiązują do czytań mszalnych, ale tylko po to, aby zinterpretować tekst wedle własnych zamiarów treściowych, mówiąc np. o miłości Bożej⁵⁷, o ludzkiej obojętności⁵⁸, o prymacie „być” nad „mieć”⁵⁹, o sakramencie bierzmowania⁶⁰, o rodzinie i dobrym wychowaniu, o błogosławionym L. Orione czy o ludowym święcie⁶¹ W ten sposób zasadniczy kerygmat perykopy został zupełnie pominięty lub posłużył do omówienia innych prawd.

⁵³ Poprawna aktualizacja Pisma świętego nie może być manipulowaniem tekstami biblijnymi. „Nie chodzi o to, żeby w związku z tekstami biblijnymi ogłaszać jakieś nowe opinie albo prezentować nieznanne dotąd ideologie; chodzi o rzetelne poszukiwanie światła, jakie te teksty mogą rzucać na nasze czasy. Teksty biblijne miały zawsze i mają nadal swoistą władzę w nad Kościołem chrześcijańskim, choć tyle czasu upłynęło już od ich powstania. Ciągłe spełniają one rolę przewodnika, którym nie można manipulować” (*Interpretacja Pisma Świętego w Kościele. Przemówienie Ojca świętego Jana Pawła II oraz Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej*. Poznań 1994 s. 99).

⁵⁴ J. Kudasiewicz. *Proforystyka pastoralna. Pismo św. jako księga ludu Bożego*. W: *Wstęp ogólny do Pisma św.* Red. J. Szlaga. Poznań–Warszawa 1986 s. 242 n.

⁵⁵ Na przykład Świerzański. *Pan jest dla nas. Homilie* s. 252-254.

⁵⁶ J. Grzesica. *Miłość, która jednoczy*. BK 112:1984 z. 5 s. 274 n.

⁵⁷ E. Staniek. *Homilie na niedziele i święta roku „C”* Kraków 1988 s. 54-56.

⁵⁸ J. Olszewski. *Duch nowego życia*. MH 29:1979 z. 3 s. 92 n.

⁵⁹ G. Kusz. *Rodzina chrześcijańska żyje według Ducha*. BK 124:1990 z. 5-6 s. 258.

⁶⁰ Przybyś. „Największa jest miłość” (1 Kor 13,13). *Homilie na niedziele i święta. Rok A-B-C* s. 409-411; D. Zimoń. *Czas zbawienia. Rok liturgiczny C*. Katowice 1992 s. 140-142.

⁶¹ J. Wójcik. *Duch Święty żyje i działa*. W: *Świętokrzyskie kazania radiowe*. T. 6. Red. J. Jachimczak. Kraków 1991 s. 293-295.

Czasem pojawia się dosyć bogata nauka o Duchu Świętym, poparta cytata-
mi biblijnymi, lecz ani razu nie nawiązuje się do czytań z dnia⁶² Niekiedy
cała homilia poświęcona jest tylko jednemu problemowi, który nie łączy się
bezpośrednio z orędziem czytań mszalnych, np. rola Ducha Świętego w for-
mowaniu ludzkiego sumienia⁶³ lub natura Kościoła⁶⁴ Są przypadki, że w ogó-
le nie nawiązuje się do liturgii słowa. Mówi się wtedy o darze mądrości⁶⁵, da-
rze męstwa czy o konieczności „życia w Duchu Świętym”⁶⁶ W ten sposób ho-
milia staje się bardziej kazaniem niż homilią. Innym razem homilia przybiera
formę egzegetycznego komentarza. Przepowiadanie homilijne przybiera nie-
kiedy także formy wykładu teologii systematycznej czy to na temat charyzma-
tów⁶⁷, czy chrztu⁶⁸ Jest to błąd doktrynalizmu, który sprawia, że homilia traci
swój zbawczy charakter Bożego wezwania skierowanego do człowieka. W ten
sposób staje się ona bowiem jedynie refleksją na temat tego wezwania⁶⁹

Ogólnie trzeba stwierdzić, że o Duchu Świętym mówi się bardzo dużo.
Niekiedy jednak ma się wrażenie, że tej wiedzy jest zbyt wiele jak na jedną
homilię, która jest w dodatku nieuporządkowana, powierzchowna i zbyt
ogólna⁷⁰ Często ma miejsce zastosowanie metody uzasadniających cytatów.

⁶² J. Beksiński. *Obecność Ducha Świętego w nas*. BK 106:1981 z. 5 s. 267-270;
G. Kusz. *Miłość, która jednoczy*. BK 112:1984 s. 276 n.; Przybyś. „Największa jest mi-
łość” (1 Kor 13, 13). *Homilie na niedziele i święta. Rok A-B-C* s. 406-408; A. Zimmer-
mann. *Radujcie się! Kazania niedzielne i świąteczne na rok A, B, C*. Poznań 1977 s. 48-50.

⁶³ L. Berezecki. *Przyjdź światłości sumień*. BK 118:1987 z. 5 s. 261 n.; J. M. Gra-
bowski. *Przyjdź światłości sumień*. BK 118:1987 z. 5 s. 263 n.; B. Molenda. *Przyjdź
światłości sumień*. BK 118:1987 z. 5 s. 264 n.

⁶⁴ L. Gródzki. *W blasku słowa Bożego. Cykl „B” Rozważania homiletyczne na tle czy-
tań liturgicznych*. Paryż 1975 s. 202 n.

⁶⁵ L. Nowak. „Dar mądrości” MH 120:1991 z. 5-6 s. 63-65.

⁶⁶ H. Kiemona. *Żyj w Duchu Świętym*. MH 127:1992 z. 5-6 s. 80-82.

⁶⁷ Skowronek. *Ojciec dokonuje swego dzieła w Duchu Świętym* s. 259-262.

⁶⁸ J. Czerwień. *Skutki chrztu – nowe stworzenie*. MH 164:1997 z. 5-6 s. 90-93.

⁶⁹ Błąd doktrynalizmu jest powodem utraty przez homilię skuteczności zbawczej. Prawdy
objawione bowiem przedstawiane są wtedy nie jako dokonujące się w terażniejszości wyda-
rzenia zbawcze, lecz jako uporządkowany system pojęć teologiczno-filozoficznych. Zob. M.
Brzozowski. *Kryzys współczesnego kaznodziejstwa i sposoby jego przezwyciężania*.
„Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 20:1973 z. 6 s. 87.

⁷⁰ I tak np. w homilii J. Pietraszki (*Po śladach słowa Bożego. Szkice homilii – cykl A*. Kra-
ków 1981 s. 107-110) mowa jest o jedności Kościoła w Chrystusie jako Głowie i w Duchu
Świętym jako zasadzie tej jedności, o dziecięctwie Bożym, o zobowiązaniach wyływających
z wiary, o siedmiu darach Ducha Świętego, o Duchu Świętym, który odnawia oblicze ziemi,
którego działanie przedstawione jest za pomocą obrazów wiatru i ognia, o modlitwie do Ducha
Świętego. Są jednak i takie homilie, w których autorzy starają się ukazać niemal całą pneuma-
tologię św. Pawła czy św. Jana. To „przeładowanie” materiału treściowego sprawia, że prze-
słanie homilii staje się niejasne i skomplikowane.

Można znaleźć także homilie zbyt moralizujące, w których zostaje pominięty indykatyw zbawczy, a podkreśla się jedynie imperatyw moralny⁷¹ Niekiedy w przepowiadaniu tematu Ducha Świętego obecny był błąd dydaktyzmu⁷², który polega na nauczaniu prawd wiary, moralności i wyjaśnianiu tajemnic chrześcijańskiego kultu, zamiast głoszenia żywego Boga, który wzywa do wiary i nawrócenia⁷³

IV. WNIOSKI I POSTULATY DLA PRZEPOWIADANIA HOMILIJNEGO

Analizując orędzie zawarte w homiliach, łatwo można zauważyć, że przeważa tu pneumatologia św. Pawła. Autorzy homilii podkreślają przede wszystkim uświęcające i przemieniające działanie Ducha. Dostyc dużo mówi się też o jedności i miłości, jaką Duch Święty zapewnia Kościołowi, złożonemu z wielu członków. W przepowiadaniu homilijnym trzeba zatem położyć większy akcent na Łukaszowe, dynamiczne ujęcie działania Ducha Świętego w Kościele. Chodzi zwłaszcza o odkrycie sensu wynikającego z kontekstu drugiego rozdziału i całej księgi Dziejów. Tylko bowiem nieliczni autorzy homilii przeprowadzają rozważania na temat zesłania Ducha w świetle całego drugiego rozdziału księgi Dziejów. Kontekst ten pomaga odkryć, że Duch przychodzi jako realizacja obietnic Pana, które zawsze się spełniają i jako odpowiedź na jednomyślną i wytrwałą modlitwę⁷⁴ Rozważania takie pozwalają następnie zauważyć, że owocem daru Ducha Świętego była misyjna mowa Piotra, nawrócenie trzech tysięcy mężczyzn i powstanie Kościoła⁷⁵ To z kolei prowadzi do stwierdzenia, że Duch Święty ożywia przepowiadane słowo Boże, daje mu moc i skuteczność⁷⁶ Duch towarzyszy głoszeniu słowa, otwiera serca słuchaczy i prowadzi do nawrócenia⁷⁷ Dopiero

⁷¹ M. Czajkowski. *Niech zstąpi Duch Twój i odnowi ziemię*. W: *W dzień Pański. Homilie na niedziele i święta*. Cykl „A” Poznań 1984 s. 103 n.

⁷² Np. A. Skowronek. *Duch Święty w Kościele*. BK 100:1978 z. 3-4 s. 106-108; E. Wieczorek. *Duch Święty w ekonomii zbawienia* s. 132n; L. Nowak. *Dar języków*. MH 135:1993 z. 5-6 s. 82-84.

⁷³ Z. Grzegorski. *Próby refleksji nad posługą słowa*. W: *W kierunku człowieka*. Red. B. Bejze. Warszawa 1971 s. 263; H. Łyś. *Kazanie katechizmowe czy homilia w kościelnej posłudze słowa?* W: *Z zagadnień współczesnej homiletyki*. Red. W. Przyczyna. Kraków 1993 s. 77 n.

⁷⁴ Na przykład: Czerwien. *Skutki chrztu – nowe stworzenie* s. 90; Polak. *Medytacje niedzielne* s. 89 n.

⁷⁵ Szłaga. *Duch niesie życie* s. 73.

⁷⁶ M. Rusecki. *Duch, który ożywia*. WA 23:1995 z. 2 s. 65.

⁷⁷ S. Koszut. *Umocnieni Duchem Świętym*. BK 98:1977 z. 5 s. 226.

taka treść przepowiadania jest zgodna z Łukaszowym orędziem o działaniu Ducha Świętego w Kościele. Duch Święty, według autora Dziejów, to przede wszystkim dynamiczna moc Kościoła, to natchnienie do prorockiego głoszenia słowa, które rodzi wspólnotę chrześcijan i prowadzi ich do zbawienia.

Szerszego omówienia domaga się także osobowa natura Ducha Świętego. Należy przedstawiać Ducha nie tylko jako moc potrzebną chrześcijanom do życia według wymagań Ewangelii, lecz jako osobę, z którą powinny łączyć wierzącego ścisłe relacje. Jako przykład może posłużyć tu cała księga Dziejów, która ukazuje Ducha kierującego życiem poszczególnych osób i losem całego Kościoła. Duch Święty podejmuje decyzje razem z Apostołami, domaga się posłuszeństwa i nie toleruje kłamstwa. Dzieje Apostolskie ukazują chrześcijan jako tych, którzy byli posłuszni Duchowi nawet wtedy, gdy prowadził ich po nieznanych i niebezpiecznych drogach⁷⁸ Łukasz często podkreśla osobistą współpracę człowieka z Duchem Świętym. Autor Dziejów mówi na przykład, że to Duch mówi przez Apostołów, lecz Apostołowie mówią pod wpływem Ducha⁷⁹ W głoszeniu homilii trzeba zatem zwracać uwagę, iż Kościół i poszczególni wierzący powinni być zawsze wrażliwi na głos Ducha Świętego.

Bardziej wyraźnie trzeba także ukazywać relacje Jezusa i Ducha Świętego w czasie ziemskiej misji Syna Bożego⁸⁰ Duch Święty namaścił Jezusa do spełnienia prorockiej i mesjańskiej misji. Ten sam Duch Święty, zstępując na chrześcijan, namaszcza ich do naśladowania życia Jezusa i Jego posłuszeństwa Ojcu. Ewangelizacyjna misja wspólnoty wierzących jest jej istotowym zadaniem i określa chrześcijan jako uczniów Jezusa. Misja Kościoła jest przedłużeniem prorockiej misji Jezusa, która polegała na zanieśieniu dobrej nowiny ubogim, głoszeniu wyzwolenia więźniom i uciśnionym, a niewidomym przejrzenia (por. Łk 4, 18). Jezus wypełnił swoją misję dzięki namaszczeniu Duchem Świętym. Podobnie w Kościele to zwiastowanie wyzwolenia czerpie swoją skuteczność i siłę z Ducha Świętego. Chrześcijanie, podobnie jak Jezus, są namaszczeni przez Boga Duchem Świętym do pełnienia misji wyzwolenia wszystkich ludzi. Tylko w mocy tej wewnętrznej i radykalnego namaszczenia Duchem Świętym misja ewangelizacyjna ochrzczonych nie będzie bezowocna, ale wprawi w ruch proces pełnego wyzwolenia, która jako cel ma zbawienie całego człowieka⁸¹ Duch Święty, który prowa-

⁷⁸ Panimolle. *Lo spirito, guida della chiesa* s. 201.

⁷⁹ Haya - Prats. *L'Esprit force de l'Église* s. 213.

⁸⁰ *Petna jest Ziemia Twego Ducha Panie* s. 59-70.

⁸¹ R. Fabris. *Lo spirito santo sul Messia (Lc 3,21-22; 4,1-14.16-20)*. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 112 n.

dził Jezusa, daje wierzącym pełne zrozumienie Jego Bóstwa i człowieczeństwa, zrozumienie Jego śmierci, zmartwychwstania i wywyższenia. Dlatego, aby głosić Ewangelię i świadczyć o Jezusie, trzeba Go najpierw doświadczyć w Duchu Świętym⁸²

Nie można pomijać także motywu modlitewnego oczekiwania na dar Ducha Świętego. Drogą do otrzymania Ducha Świętego jest bowiem, według Łukasza, przede wszystkim modlitwa⁸³. Ma to być modlitwa wytrwała, zanoszona w jedności i miłości chrześcijan. Dlatego początkiem wszelkiej misji Kościoła powinna być zawsze gorliwa, wytrwała i jednomyślna modlitwa⁸⁴

Trzeba mówić także, że Kościół i każdy chrześcijanin potrzebuje nieustannie odnowy w Duchu Świętym, ponownego zanurzenia się w Nim. Przyjęcie Ducha nie jest procesem zakończonym i wymaga ciągłego ponawiania. Tak jak w życiu Jezusa, który przyjmował Ducha Świętego wiele razy, jak w życiu Apostołów, którzy wielokrotnie przyjmowali wylanie Ducha Świętego, tak i dziś w życiu wierzących doświadczenie Pięćdziesiątnicy powinno być stale ponawiane⁸⁵. Przykładem takiego odnowienia życia w Duchu Świętym i przyjęciem Jego łaski jest obecne w grupach odnowy charyzmatycznej doświadczenie zwane „chrztem w Duchu Świętym”⁸⁶. Pod wieloma względami przypomina ono ukazane w księdze Dziejów doświadczenia pierwszych chrześcijan podczas zesłania Ducha Świętego⁸⁷. „Chrzest w Duchu” nie oznacza tu ponownego przyjęcia sakramentu chrztu, który przyjmuje się tylko raz, lecz ponowne zanurzenie się w Duchu Świętym (por. Ef 5,18)⁸⁸. W sensie teologicznym jest to rzeczywiste udzielenie Ducha⁸⁹, natomiast w sensie prze-

⁸² Y. Spiteris. *Duch Święty głównym sprawcą nowej ewangelizacji*. W: Jan Paweł II. *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*. Sandomierz 1995 s. 230. „Można więc powiedzieć, że człowiek staje się świadkiem Chrystusa, o ile jest «napelniony Duchem Świętym», a więc jest Jego nosicielem” (*Pełna jest Ziemia Twego Ducha Panie* s. 69).

⁸³ Haya - Prats. *L'Esprit force de l'Église* s. 213.

⁸⁴ G. Danneels. *Ogień Ducha*. Kraków 1993 s. 10 n.

⁸⁵ Kremer. *Pfingsbericht und Pfingstgeschehen* s. 276; Danneels. *Ogień Ducha* s. 21-23; K. M. Raghavan. *W mocy Ducha Świętego*. Warszawa 1993 s. 24.

⁸⁶ F. A. Sullivan. *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna*. Warszawa 1992 s. 51-55; M. Bigiel. *Jezus chrzci Duchem Świętym*. Łódź 1997 s. 129-143.

⁸⁷ Sullivan. *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna* s. 51.

⁸⁸ J. D. G. Dunn. *Baptism in the Holy Spirit. A re-examination of the New Testament teaching on the gift of the Spirit in relation to Pentecostalism today*. London 1973 s. 53 n.; Sullivan. *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna* s. 53-55.

⁸⁹ Sullivan. *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna* s. 55-57.60-65; J. Hanrahan. „Nowe zesłanie Ducha Świętego” W: *Otrzymacie Jego moc. O odnowie w Duchu Świętym*. Red. M. A. Babraj. Poznań 1986 s. 85.

życia doświadczalnego jest to uświadomienie sobie konkretnego działania Ducha otrzymanego już w sakramentach inicjacji⁹⁰ Takie wylanie Ducha jest zatem drogą świadomego i doświadczalnego przeżycia łaski chrztu świętego⁹¹ Przyjęcie Ducha Świętego jest dla każdego chrześcijanina nie tylko okazją do wewnętrznej odnowy, lecz także do osobistego spotkania ze zmartwychwstałym Panem⁹² i wejścia w synowską relację z Bogiem, w relację, jaka istniała między Ojcem a Jezusem⁹³ Dlatego słuszne wydaje się, by szczególnie dziś więcej mówić o odnowie charyzmatycznej⁹⁴ Temat ten został zupełnie pominięty w przepowiadaniu polskim. Spośród zanalizowanych homilii tylko w kilku można znaleźć konkretną wzmiankę na ten temat⁹⁵ W pozostałych homiliach prawie nie mówi się o tym, a jeśli już – to w sposób negatywny⁹⁶ Szerszego omówienia wymaga także temat charyzmatów Ducha Świętego, a szczególnie glosolalii i prorocstwa. Jeśli chodzi o glosolalię, to wydaje się, że Łukasz mówi o podwójnym jej typie lub też o jednej glosolalii, która ujawnia się na różne sposoby. Pierwszy rodzaj tego daru to zdolność do głoszenia Ewangelii wszystkim narodom (por. Dz 2, 1-13). Kto przyjmuje Ducha Świętego w procesie ewangelizacji, otrzymuje od

⁹⁰ S. Clark. *Ochrzczeni w Duchu i dary duchowe. Podstawowe wyjaśnienie kluczowych pojęć i doświadczeń Odnowy Charyzmatycznej*. Kraków 1994 s. 23-32; Hanrahan. „*Nowe zesłanie Ducha Świętego*” s. 85.

⁹¹ K. Mc Donnell, G. T. Montague. *Rozniecanie ognia*. Kraków 1992 s. 14-20; Bigiel. *Jezus chrzci Duchem Świętym* s. 143-159; M. Hébrard. *Charyzmatycy. Zarys historii Odnowy w Duchu Świętym. Fakty, postacie, wydarzenia, wspólnoty*. Kraków 1994 s. 19-21.

⁹² Bigiel. *Jezus chrzci Duchem Świętym* s. 16-175.

⁹³ Clark. *Ochrzczeni w Duchu i dary duchowe* s. 42-72. Według członków odnowy charyzmatycznej, które przeżyły chrzest w Duchu Świętym, doświadczenie to łączy się z żywym i osobistym przeświadczeniem, że Jezus jest Panem. „W większości przypadków temu przeżyciu towarzyszy doświadczenie mocy, spontanicznie utożsamianej z działaniem Ducha Świętego. [...] Mocy tej doznaje się w bezpośrednim związku ze świadomością posłannictwa. Objawia się ona jako mężna wiara ożywiona miłością, która uzdalnia do podjęcia i spełniania wielkich rzeczy dla królestwa Bożego. Innym charakterystycznym przejawem tego doświadczenia obecności i mocy jest bardzo intensywne życie połączone ze szczególnym upodobaniem do modlitwy uwielbienia [...] To doświadczenie odnowy odczuwa się na ogół jako pewnego rodzaju zmartwychwstanie i wyraża się spontanicznie w słowach radości i entuzjazmu [...] Prowadzi ono także do doświadczenia krzyża (por. 2 Kor 4, 10). Powinno się realizować w trwałym nawróceniu” (Y. M. J. Congar. *Wierzę w Ducha Świętego*. T. 2: „*Panem jest Duch i daje życie*” (2 Kor 3, 17). Warszawa 1995 s. 238).

⁹⁴ D. Grasso. *I carismi nella Chiesa. Teologia e storia*. Brescia 1982 s. 191-194.

⁹⁵ Kusz. *Miłość, która jednoczy* s. 277; M. Kamiński. *Duch mocą swą wieje*. W: *W dzień Pański. Homilie na niedziele i święta. Cykl „B”* Poznań 1984 s. 107; D. Zimoń. *Czas zbawienia. Rok liturgiczny B*. Katowice 1992 s. 133; E. Szymanek. *Pomoc Ducha Świętego*. W: *W dzień Pański. Homilie na niedziele i święta. Cykl „A”* Poznań 1984 s. 105.

⁹⁶ Świerzański. *Pan jest dla nas. Homilie* s. 254.

Niego dar glosolalii typu Pawłowego (por. Dz 10, 34-48; 19, 1-7)⁹⁷ Taka glosolalia jest przede wszystkim modlitwą uwielbienia (por. 1 Kor 14, 14) daną przez Ducha Świętego jako znak wylania Jego łaski⁹⁸ Przynosi ona ze sobą radość, poczucie pełni i umocnienie w całkowitym oddaniu się Jezusowi. Charyzmat ten obecny jest w Kościele również dzisiaj, szczególnie w grupach odnowy charyzmatycznej⁹⁹ Często jest on owocem „chrztu w Duchu Świętym” Tym, którzy dziś praktykują glosolalię, pomaga ona nie tylko do trwania w nieustannej modlitwie według Ducha, lecz także sprawia, że dokonuje się w nich rozwój osobowy, to znaczy stopniowe, często nieodczuwalne przeobrażenie, dzięki któremu cała istota, całe życie staje się modlitwą, wyrazem Bożego usynowienia (por. Rz 8, 26 n.; 15; Ga 4, 6). Temat ten jest bardzo aktualny, ponieważ coraz więcej osób wierzących spotyka się z tym zjawiskiem w grupach odnowy w Duchu Świętym.

Nie można także pomijać mówienia o darze prorocтва, który w Nowym Testamencie jest często formą konkretnych wskazówek dawanych Kościołowi w jego ewangelizacyjnej misji. Dlatego chrześcijanie obdarzeni mocą Ducha powinni zawsze odczytywać realizację Bożych zamiarów na każdym etapie historii¹⁰⁰

Współczesne przepowiadanie tajemnicy Ducha Świętego domaga się prawdziwego ubiblijnienia. Nie chodzi tu, oczywiście, o przedsoborową teologię uzasadniających cytatów¹⁰¹, lecz o właściwe odczytywanie kerygmatu zawartego w Biblii. Ważne jest także dokonanie trafnej aktualizacji orędzia, które dostarcza Pismo święte. W przepowiadaniu trzeba unikać także mówienia na sposób teologii scholastycznej. Homilia w formie wykładu jest zwykle niezrozumiała dla współczesnego człowieka.

„Na pierwszym miejscu w nauczaniu o Duchu Świętym trzeba ukazać Jego działanie w Kościele, w świecie, w Chrystusie i w poszczególnym człowieku. Takie ujęcie znajdujemy w Piśmie świętym. [...] Trzeba następnie ukazywać owoce działania Ducha: nawrócenie, wiarę, miłość, świadectwo, braterską służbę, radość, zmartwychwstanie. Dopiero ze skutków poznajemy,

⁹⁷ Congar. *Wierzę w Ducha Świętego* s. 209-211; Clark. *Ochrzczeni w Duchu i dary duchowe* s. 32-41.

⁹⁸ V Scippa. *La glossolalia nel Nuovo Testamento*. Neapol 1982 s. 214; S. Falvo. *Przebudzenie charyzmatów*. Łódź 1995 s. 65-77; Clark, *Ochrzczeni w Duchu i dary duchowe* s. 32-41.

⁹⁹ Scippa. *La glossolalia nel Nuovo Testamento* s. 198-216.

¹⁰⁰ Congar. *Wierzę w Ducha Świętego* s. 215; Falvo. *Przebudzenie charyzmatów* s. 80-90.

¹⁰¹ J. Kudasiewicz. *Pismo św. w teologii i duszpasterstwie. Rys historyczno-metodologiczny*. W: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*. Red. Kudasiewicz. Lublin 1991 s. 19-24.

kim jest Duch Święty i jak bardzo potrzebne jest otwarcie się na Jego działanie. Całą naszą egzystencję zawdzięczamy Duchowi Świętemu. Dlatego nie może On być dla nas «Bogiem nieznanym»¹⁰² Odwołując się do teologii św. Łukasza, należy wskazywać przede wszystkim na eklezjalny wymiar działania Ducha Świętego. Autor księgi *Dziejów* bowiem jako historyk bardziej zwraca uwagę na widzialne, zewnętrzne czyny Ducha niż na Jego działanie we wnętrzu człowieka¹⁰³ Według Łukasza Duch Święty nieustannie prowadzi Kościół i uobecnia w nim Królestwo Boże. Wyraźnymi znakami obecności Ducha Świętego pośród ludu Bożego jest mądrość pasterzy Kościoła, odwaga w głoszeniu słowa Bożego, świętość ludzi prostych, mistyczne uwielbienie i żywiołowa radość¹⁰⁴

BIBLIOGRAFIA

- Cabié R.: *La Pentecôte. L'évolution de la cinquantaine pascale au cours des cinq premiers siècles*. Tournai 1965.
- Chevalier M. A.: „Pentecôtes” lucaniennes et „pentecôtes” johanniques. „Recherches de science religieuse” 69: 1981 s. 301-313.
- Clark S.: *Ochrzczeni w Duchu i dary duchowe. Podstawowe wyjaśnienie kluczowych pojęć i doświadczeń Odnowy Charyzmatycznej*. Kraków 1994.
- Congar Y. M. J.: *Wierzę w Ducha Świętego*. T. 2: „Panem jest Duch i daje życie” (2 Kor 3, 17). Warszawa 1995.
- Dąbrowski E.: *Dzieje Apostolskie. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz*. Poznań 1961.
- Delcor M.: *La fête de la Pentecôte*. W: *Dictionnaire de la Bible. Supplément*. T 6. Paris 1964.
- Dumais M.: *Ministères, charismes et Esprit dans l'œuvre de Luc*. „Eglise et théologie” 9: 1978 s. 413-453.
- Dunn J. D. G.: *Baptism in the Holy Spirit. A re-examination of the New Testament teaching on the gift of the Spirit in relation to Pentecostalism today*. London 1973.
- Falvo S.: *Przebudzenie charyzmatów*. Łódź 1995.
- George A.: *L'Esprit Saint dans l'œuvre de Luc*. „Revue biblique” 87: 1978 s. 500-542.
- Grasso D.: *I carismi nella Chiesa. Teologia e storia*. Brescia 1982.
- Guillet J.: *Le Saint Esprit dans les évangiles synoptiques*. W: *Dictionnaire de la Bible. Supplément*. T. 11 fasc. 60. Paris 1991 s. 172-182.

¹⁰² Kudasiewicz. *Rola Ducha Świętego w dziejach zbawienia* s. 79. Natura Ducha Świętego „jest tak dalece ukryta, że można o Nim mówić jedynie pośrednio, wychodząc od Jego działania i na tyle, na ile daje się doświadczyć w skutkach tego działania” (*Pełna jest Ziemia Twego Ducha Panie* s. 10 n.).

¹⁰³ S. Haręzga. *Uświęcająca moc Ducha Świętego wewnątrz wspólnoty Kościoła*. W: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski. *Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98*. Katowice 1997 s. 40.

¹⁰⁴ Haya - Prats. *L'Esprit force de l'Église* s. 212 n.

- Hébrard M.: Charyzmatycy. Zarys historii Odnowy w Duchu Świętym. Fakty, postacie, wydarzenia, wspólnoty. Kraków 1994.
- Hanrahan J.: „Nowe zesłanie Ducha Świętego” W: Otrzymanie Jego moc. O odnowie w Duchu Świętym. Red. M. A. Babraj. Poznań 1986.
- Haya-Prats G.: L'Esprit force de l'Église. Sa nature et son activité d'après les Actes des Apôtres. Paris 1975.
- Jankowski A.: Duch Dokonawca. Duch Święty u kresu dzieła zbawienia według Nowego Testamentu. W: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski. Duch Święty i Jego obecność w Kościele. Program duszpasterski na rok 1997/98. Katowice 1997 s. 63-75.
- Kremer J.: Pfingsbericht und Pfingstgeschehen. Eine exegetische Untersuchung zur Apg 2, 1-13. „Stuttgarter Bibelstudien” 63-64:1973.
- Kudasiewicz J.: Rola Ducha Świętego w dziejach zbawienia. W: Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki. T. 6. Red. L. Stachowiak, R. Rubinkiewicz Lublin 1983 s. 45-80.
- Ordon H.: Duch Święty w Nowym Testamencie jako moc i osoba. W: Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki. T. 7. Red. L. Stachowiak, R. Rubinkiewicz. Lublin 1985 s. 81-88.
- Panimolle S. A.: Lo spirito, guida della chiesa. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 186-201.
- Papa B.: L'effusione dello spirito e pentecoste. „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 142-159.
- Potin J.: La fête juive de la Pentecôte. Études des textes liturgiques. Paris 1971.
- Pytel J. K.: Duch Święty darem Ojca i źródłem apostołskiej aktywności. „Poznańskie Studia Teologiczne” 4:1983 s. 69-74.
- Ranaghan K. M.: W mocy Ducha Świętego. Warszawa 1993.
- Scippa V. La glossolalia nel Nuovo Testamento. Neapol 1982.
- Sullivan F. A.: Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna. Warszawa 1992.
- Szymanek E.: Zesłanie Ducha Świętego. W: Chrystus i Kościół. Wybrane teksty Nowego Testamentu. Red. F. Gryglewicz. Lublin 1979 s. 93-99.
- Virgulin S.: Il messia e lo Spirito del Signore (Is 11,1-9; 42,1-4). „Parola, spirito e vita” 4:1981 s. 42-54.

PROPAGATING THE KERIGMA
ABOUT THE DESCENT OF THE HOLY GHOST (Acts 2, 1-11)
IN THE POLISH POST-COUNCIL PREACHING

Summary

The pericope Acts 2, 1-11, that in the Holy Mass Lectionary is the second reading on the Sunday of the Descent of the Holy Ghost is an ample source for cognition of the Holy Ghost. The kerigma about the descent of the Ghost should then find its reflection in the homily preaching. In the content of the analyzed homilies many elements can be found that prove their accordance with Luke's pneumatology. This is testified by the presence of such subjects as: the Holy Ghost as the New Law inscribed in man's heart; the descent of the Ghost as the beginning of the era of the New Covenant; the Holy Ghost leads the Church in the work of evangelization, it introduces Jesus' work of redemption into the world, it gives Christians the understanding of Christ's paschal mystery, it is a source of unity of Christians. In the contents of the Polish post-Council preaching omitting can be noticed of many motifs from Luke's message. For example, little is said about the connection between the descent of the Ghost and prayer, about the special relation between Jesus and the Ghost, about the personal nature of the Holy Ghost, about the gifts of prophecy and glossolalia. In the analyzed homilies the fact is also no-

ticed that the contents are not considered that follow from the pericope Acts 2, 1-11. Hence it is necessary to consider the omitted elements of Luke's kerigma about the descent of the Ghost, so that preaching would lead to faith and cognition of the Holy Ghost.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: Dz 2, 1-11, Duch Święty, przepowiadanie homilijne.

Key words: Acts 2, 1-11, the Holy Ghost, homiletic preaching.